

कोश परिचय

कोशाचे स्वरूप इंग्रजी पारिभाषिक संज्ञा व तिचा मराठी पर्याय असे आहे :—

इंग्रजी शब्द व शब्दानुक्रम :—इंग्रजी शब्द देताना मुख्यत्वेकरून The Law Lexicon, Black's Law Dictionary, The Dictionary of English Law, Law Dictionary with pronunciation व Webster's New International Dictionary या व तसेच या विषयाशी संबंधित असलेल्या अन्य कोशांचा वर्णलेखन (Spelling) इत्यादींसाठी आधार घेतला आहे. ad hoc, ab initio, bona fide यांसारखे लॅटिन, फ्रेंच आदि इंग्रजीव्यतिरिक्त इतर भाषांमधील शब्द इटॅलिक मुद्राक्षरात छापले आहेत.

इंग्रजी शब्दजाती :—प्रत्येक एकेरी संज्ञेपुढे तिची शब्दजाती दर्शवली आहे. जसे :—*n.*, *adj.*, *v.t.*, *v.i.* इ. इंग्रजी दोन किंवा अधिक शब्द असलेल्या संज्ञेपुढे शब्दजाती दर्शवलेली नाही.

विषयनिर्देशक संक्षेप :—एखादी इंग्रजी पारिभाषिक संज्ञा विशिष्ट विषयाशी संबंधित असेल तर पर्याय देण्यापूर्वी तो विवक्षित विषय दर्शवणारा संक्षेप इंग्रजी इटॅलिक मुद्राक्षरात दिला आहे.

पर्याय, अर्थच्छटा, स्पष्टीकरणे :—इंग्रजी संज्ञेपुढे शब्दजाती, विषयनिर्देशक संक्षेप (असल्यास) दिल्यानंतर तिचे एक किंवा अधिक मराठी पर्याय दिले आहेत. पर्याय देताना दोन वेगवेगळ्या अर्थच्छटा असल्यास, त्यांना क्रमांक दिले आहेत. काही ठिकाणी अर्थ अधिक स्पष्ट व्हावा म्हणून पर्यायांपूर्वी कंसात इंग्रजी स्पष्टीकरण दिले आहे. पर्यायाचा वापर यथार्थपणे व्हावा यासाठी आवश्यक तेथे कंसात "as in : " असे देऊन त्या पर्यायाचा उपयोग करून दाखवला आहे.

मराठी शब्दजाती :—इंग्रजी संज्ञेपुढे शब्दजाती दर्शवली असल्याने व त्यानुसार मराठी पर्याय घेतला असल्याने मराठी शब्दजाती वेगळी दर्शवली नाही.

लिंगनिर्देश :—(१) प्रत्येक मराठी एकेरी पर्यायापुढे तो नाम असल्यास लिंगनिर्देश केला आहे. जसे :—(पु.), (स्त्री.), (न.), इ. (२) इंग्रजी संज्ञा एकेरी असल्यास, तिच्या जोडशब्द असलेल्या मराठी पर्यायांपुढे लिंगनिर्देश केला आहे. (३) इंग्रजी अनेकवचनी जोडशब्दांच्या मराठी पर्यायापुढेही लिंगनिर्देश केला आहे.

शब्दकुळे :—शब्दकुळांतील शब्दांची आधारभूत कल्पना एकच असते, परंतु त्यातील शब्द सूक्ष्म अर्थच्छटा व्यक्त करून आपली भिन्नता दर्शवतात. असे शब्द त्यातल्या महत्त्वाच्या शब्दाखाली पर्यायानंतर *cf.* असे दर्शवून एकत्रितपणे दिले आहेत. तसेच त्या शब्दकुळातील शब्द त्यांच्या वर्णानुक्रमानुसार कोशात योग्य त्या ठिकाणी दिले आहेत व तेथे *cf.* असे म्हणून ज्या इंग्रजी संज्ञेखाली हे कूळ आले आहे त्या इंग्रजी संज्ञेचा निर्देश केला आहे. उदा. पृ. ३ वरील *accept* हे कूळ पहावे. अशा तऱ्हेने शब्दकुळाखाली सर्व शब्द एकत्र आणण्याच्या या पद्धतीचा अभ्यासकांना उपयोग होऊ शकेल.

जोडसंज्ञा :—काही महत्त्वाच्या पारिभाषिक जोडसंज्ञेखाली या संज्ञेतील इतर महत्त्वाचे प्रकार दर्शवणाऱ्या संज्ञा एकत्र आणल्या आहेत. उदा. पृ. १९ वरील *bequest* ही संज्ञा. याही पद्धतीचा अभ्यासकांना उपयोग होऊ शकेल.

समानार्थी शब्द :—काही इंग्रजी शब्द जवळजवळ समानार्थी असल्याने त्यांना मराठी पर्याय देताना हे शब्द समानार्थी आहेत हे दर्शवण्यासाठी एकाच ठिकाणी दिले आहेत. ज्या शब्दासमोर पर्याय दिला आहे त्या शब्दासमोर कंसात (*also* किंवा *also called*) असे देऊन दुसरा समानार्थी शब्द दर्शवला आहे व कंसातील शब्द त्याच्या वर्णक्रमानुसार ज्या ठिकाणी आला असेल त्या ठिकाणी त्या शब्दासमोर = अशी खूण दर्शवून पर्याय ज्या शब्दासमोर दिला आहे तो शब्द दर्शवला आहे. *also* च्या नोंदीमध्ये समानार्थी इंग्रजी शब्दांना एकच पर्याय, तर *also called* च्या नोंदीमध्ये समानार्थी इंग्रजी शब्दांना वेगवेगळे पर्याय दिले आहेत. त्याचप्रमाणे वर्णलेखनात (Spelling) थोडा फेरफार असलेले इंग्रजी शब्दही वरील पद्धतीने दर्शवण्यात आले आहेत. वर्णानुसार पाठोपाठ येणारे इंग्रजी समानार्थी शब्द देखील = अशी खूण दर्शवून समीकरणाच्या रूपात देऊन मराठी पर्यायही त्यांच्यासमोरच दिले आहेत.